

सहिद

SAHID WEEKLY साप्ताहिक

तर्ष १४, अंक ७, पृष्ठ-६ ने.सं. ११३७ बखला गा. अष्टमी, वि. सं. २०७४ जेठ ५ गते शुक्रबार MAY 2017 मूल्य रु. ५।-

रातो मच्छिन्द्रनाथको रथ सोमबार तानिने

ललितपुर। देशकै लामो दिनसम्म मनाइने ललितपुरको रातो मच्छिन्द्रनाथको रथ यही आउँदो सोमबार जावलाखेलमा तानिने भएको छ।

सोमबार जावलाखेल पुर्‍याउनसकेमा त्यसको ४ दिनमा भोटो देखाइने छ।

कीर्तिपुरमा २३,६४१ जनाले मतदान गरे

कीर्तिपुर। बैशाख ३१ गते सम्पन्न स्थानीय तह निर्वाचनमा कीर्तिपुर नपाको १० वडामा जम्मा २३६४१ जनाले मतदान गरेको निर्वाचन अधिकृतको कार्यालय कीर्तिपुरले जनाएको छ।

कीर्तिपुर नगरपालिकाभित्र १० वडाको ३६ मतदान केन्द्रमा पुरुष ११३२९ र महिला १२३०७ जनाले मतदान गरेको छ।

कीर्तिपुर नगरपालिकामा कुल मतदाता २८१०३ रहेको छ। जसअनुसार ८४.१२ प्रतिशत मत खसेको हो। कुन वडामा कति मत खसे पृष्ठ

कीर्तिपुर नपा वडा नं. ५ स्थित देउखेल, पाँगा मतदान केन्द्र

५ मा हेर्नुहोला।

परिणाम निस्कने क्रम जारी

कीर्तिपुर नगरपालिकामा मतदान सम्पन्न भएकै दिन बैशाख ३१ गतेबाट मतगणना सुरु भएको थियो। राती ९ बजे सर्वदलीय बैठक बसे लगत्तै रातको ११:३० बजे सुरु भएको मतगणना अनुसार वडा नं. १ को मतगणना १३ घण्टा गनिसकेपछि मात्र मत परिणाम सार्वजनिक भएको थियो। वडा नं. १ बाट एमालेका तर्फबाट अध्यक्ष उम्मेदवार हर्ष महर्जनले ८०४ मत प्राप्त गरी विजयी हुनुभएको

क्रमशः पृष्ठ ३ मा

पार्टीको भण्डा बोक्ने स्थानीय कर्मचारीलाई मतगणनाबाट हटाइयो

कीर्तिपुर। कीर्तिपुर नगरपालिका वडा नं. २ को मतगणनामा विवाद भएपछि नेपाली कांग्रेस पक्षका उम्मेदवारहरूले पार्टीको भण्डा बोक्ने स्थानीय नगरपालिकाका कर्मचारीहरूलाई मतगणनाबाट हटाउन माग गरेअनुसार निर्वाचन अधिकृतको कार्यालयले मंगलबारबाट हटाएको छ।

मतगणना केन्द्रमा यसअघि स्थानीय कर्मचारीहरूले मतपत्र मिलान (सर्टिङ्ग) गर्ने र कुन चिन्हमा मतदान गरेको भनेर मुखाकृत गरिन्थ्यो।

पार्टीको भण्डा बोक्ने कर्मचारीले त्यही पार्टीको चुनाव चिन्ह मुखाकृत हुने र रेजा तान्ने कर्मचारीले पनि त्यसैको आधारमा लेख्ने भएकोले अपारदर्शी भएको

भन्दै कीनपा २ को गणना सकेपनि नतिजा परिणाम घोषणा गर्न सकेको छैन।

विजयी घोषणा नभै विजय ज्वाली

कीर्तिपुर नपा वडा नं. २ को मत परिणाम आधिकारिक रूपमा घोषणा नभएपनि प्राप्त मतको आधारमा विजय भएको भन्दै वडा अध्यक्षका उम्मेदवार र सम्पूर्ण सदस्यहरूले विजय उत्सव मनाइयो। वडा नं. २ को विवादको कारणले अझै पुनः गणना गर्न सकिएको छैन।

सर्वदलीय बैठकबाट पुनः गणना गर्ने निर्णय विरुद्ध असहमति जनाउँदै एमालेका तर्फबाट वडा अध्यक्षमा उम्मेदवार बन्नु भएका रमेश मान डंगोलले

क्रमशः पृष्ठ ३ मा

कीर्तिपुर नपा वडा नं. २ को परिणाम अनिश्चित

कीर्तिपुर। कीर्तिपुर नगरपालिका वडा नं. २ को मत गणनामा धाँधली भएको भन्दै नेपाली कांग्रेसले उजुरी दिएपछि मत परिणाम अनिश्चित बनेको छ। मंगलबार दिउँसो ३ बजेदेखि गणना गर्नथालेको सो वडाको मतगणना रातको १० बजे सकिनै लाग्दा टोटलिङ्गमा धाँधली भएको भन्दै नेपाली कांग्रेसले पुनः गणनाको माग गरेपछि नतिजा घोषणा स्थगित भएको थियो।

हिजोबाट स्थगित अन्य वडाको मतगणना पनि नभएपछि बुधबार दिउँसो बसेको सर्वदलीय बैठकबाट पुनः गणना गर्ने निर्णय गरेको थियो। सो पुनः गणना निर्णयलाई नेकपा एमालेले

अस्वीकार गरेपछि अहिलेसम्म सो वडाको मत परिणाम पनि अन्योल भएको छ।

सर्वदलीय बैठकमा

नेकपा एमालेका जन निर्वाचित प्रमुख हिराकाजी महर्जनले हस्ताक्षर गरेपनि असन्तुष्ट एमालेले महर्जनको विरुद्ध पनि नारा

लगाएको थियो। उक्त वडाको मतगणनामा वडा अध्यक्षमा नेपाली कांग्रेसको ६०२ र एमालेको ६३८ प्राप्त गरेको थियो। ३६ मतको फरक रेजा (धसो) तान्ने कर्मचारीको लापरवाही भएको भन्दै असन्तुष्ट जनाएको थियो। उक्त वडामा १० मत मतदान अधिकारीको हस्ताक्षर नभएको मतपत्र समेत खसेको थियो।

सर्वदलीय बैठकको निर्णयको मसी नसुकै एमालेको तर्फबाट मतगणनाको अनुसार परिणाम घोषणा गरी विजय भएको घोषणा गर्न माग गर्दै निर्वाचन अधिकृतको कार्यालय कीर्तिपुरमा निवेदन बुझाउँदै बोधार्थ निर्वाचन आयोग कान्तिपथलाई पनि गरेको छ।

मतगणना छिटोछरितो गर्ने उपाय सोच्नु आवश्यक

- सानुलाल महर्जन

मतगणना सुस्त भएकोमा मतदाताहरूको ध्यान तानेको छ। यही गतिमा अघि बढे काठमाडौँ र मोरङजस्ता जिल्लाको मतगणना समाप्त गर्न महिना दिनभन्दा बढी समय लाग्ने कुरा सञ्चारमाध्यममा आयो। जेठ ३१ गते हुने भनिएको दोस्रो चरणको निर्वाचनसम्म पनि मतगणना नसकिने गुनासो ठाउँ ठाउँबाट आयो। २० वर्षअघिको स्थानीय निकायको निर्वाचनमा पनि यसरी नै छाप हाल्नुपर्दथ्यो। त्यसबेला पनि निर्वाचनमा भाग लिने दलहरूको संख्या कमी थिएन। त्यसबेला कर्मचारी व्यवस्थापनमा कुनै समस्या आएन। अहिलेमात्रै कर्मचारीको समस्या कसरी भयो? पहिलेको स्थानीय

निकायको निर्वाचनमा एउटा वडाको मतगणना सकेपछि मात्रै अर्को वडाको मतगणना सुरु गर्ने सतर्क थिएन। एउटा एउटा वडाको छुट्टाछुट्टै कोठामा मतगणना हुन्थ्यो। एउटा वडाको मतगणना सकेपछि मात्र अर्को वडाको मतगणना गर्ने सतर्क थिएन र चडि मतगणना गरिएको थियो। तर

अहिले अर्कै सतर्क राखेको कारण एक पटकमा एउटा वडाको मात्रै मतगणना गरियो। दुई तीन दिनमा सकिने मतगणना हप्तादिनदेखि महिनादिनसम्म पुर्‍याउने काम भइरहेको छ। अतः एउटा वडाको सकेपछि अर्को वडाको मतगणना गर्ने सतर्क संशोधन गर्नुपर्ने

देखिन्छ।

एउटा जिल्लाको नगरपालिका र गाउँपालिकाको मतगणना गर्न दुई तीन हप्ता लानुको अर्थ आयोग अझै बुद्धिमा पछि परिरहेको अनुभूति हुन्छ। एउटा वडाको सकाएर मात्रै अर्को वडाको मतगणना गर्ने सतर्क नै गलत देखिन्छ। मतगणना ढिलो भएपछि कर्मचारी र सुरक्षाकर्मीहरू लामो दिनसम्म खटिरहनुपर्ने हुन्छ। यसरी चिप्लेकीराको गतिमा मतगणना भए दोस्रो चरणको निर्वाचनमा पनि मतगणना सकिने छैन। मतगणना ढिलो भइरहेको जनगुनासो यथार्थ हो। यसलाई सुधारार्नुपर्छ र निर्वाचन आयोगले सतर्क संशोधन गरेर र ठाउँको बन्दोबस्त गरेर कर्मचारी र मतगणना गर्ने कार्यलाई छिटोछरितो गर्नुपर्ने देखिन्छ।

जेठ ८ गतेदेखि बजेट अधिवेशन

काठमाडौँ। सरकारले जेठ ८ गतेदेखि बजेट अधिवेशनको लागि व्यवस्थापिका संसद सुरु हुने भएको छ।

बिहीबार बसेको मन्त्री परिषद्को बैठकले चालू संसद अधिवेशन अन्त्य गर्ने र बजेट अधिवेशन गर्ने निर्णय गरेको हो।

संवैधानिक व्यवस्था अनुसार यही जेठ १५ गतेभित्र बजेट व्यवस्थापिका संसदमा पेश गरी पारित गर्नुपर्दछ।

चालू अधिवेशन अन्त्यसँगै प्रधानन्यायाधिस सुशिला कार्की माथि लगाइएको महाअभियोग प्रस्ताव समेत अन्योलमा परेको छ।

ऐतिहासिक जनअन्दोलन २०८६ चैत्र २० गते शहादत अमर सहिद

लनबाहदुर महर्जन वि.सं. २००६ माघ
हिराकाजी महर्जन वि.सं. २०१७ माघ
राजमान माली वि.सं. २०२५ मंसिर
राजेन्द्र महर्जन वि.सं. २०३० चैत्र

सहिद साप्ताहिक

वर्ष १४, अंक ७, २०७४ जेठ ५ गते शुक्रबार

शंखापुर प्रकाशन समूहको लागि

सम्पादक/प्रकाशक: नारायण महर्जन

कम्प्यूटर टाइप/सेटिङ्ग: सहिद डेक्सटप

सम्पर्क कार्यालय: जहुँ हिटी युवा क्लव - ११

पाँगा, कीर्तिपुर, फोन नं. ४३३०५८३, ९८४१४३६०२२

E-mail:- kipushahid@hotmail.com

kipushahid@gmail.com

www.kipushahid.blogspot.com

मुद्रण : शर्मिला प्रिन्टर्स, डल्लु, काठमाडौं

सम्पादकीय...

आयुसकेको प्रधानमन्त्री

अस्थिर राजनीतिक सरकारको सिकार अब प्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहाल हुँदैछ। ९ महिनामा सरकार परिवर्तन गर्ने भद्र सहमति अनुसार बैशाख महिनामा प्रम फेर्नुपर्ने सीमा रहेपनि स्थानीय निर्वाचन भएकोले केही दिन थामेको थियो।

प्रमको चलाखीले दोस्रो चरणको निर्वाचन यही जेठ ३१ गते हुँदैछ र सरकारको आयु पनि लम्बिएको छ।

सरकारले आफू सरकारमा बसेर गरेका गतिविधि र प्रगतिबारे जानकारी दिन प्रमले शुक्रबार साँझ देशवासीको नाममा सन्देश दिँदै छ।

जेठको पहिलो साता राजीनामा दिने हल्ला पनि चलिरहेको बेला सम्बोधन गर्न लागेकोले प्रायःले कतै राजीनामा त दिने होइन भनी अडकल पनि काट्न थालेका छन्।

तत्काल राजीनामा दिएपनि संवैधानिक प्रक्रियामा जानुपर्ने भएकोले कम्तीमा २ सातासम्म काम चलाउ सरकारको रूपमा प्रचण्डले सम्हाल्ने छ।

प्रचण्ड सरकारको नेतृत्वमा पहिलो चरणको निर्वाचन सम्पन्न भैसकेको छ तर एउटै मतपत्रमा सात जना छनौट गर्नुपर्ने र छनौट प्रक्रिया पनि नदोहोर्नेगरी स्वस्तिक चिन्ह हाल्नुपर्ने कारणले गर्दा मतगणना साच्चै ठिला भएको गुनासो सबैले गरेका छन्।

निर्वाचन सम्पन्न गर्नु सक्नु एउटा पाटो थियो भने निर्वाचितले आफ्नो अधिकार कसरी प्रयोग गर्ने चुनौतीको विषय बनिरहेको छ। अधिकार सम्पन्न स्थानीय तहका निर्वाचित पदाधिकारी अधिकार प्रयोगमा जिम्मेवारी बन्नु पर्दछ।

निर्वाचित हुनेले जोगाउने अधिकार

— ध्रुव नेपाल

‘कुचोले गर्ने बतासैले गर्यो।’ सबैले सुनेको र प्रयोग गर्दै आएको उखान हो यो। अर्थ सजिलो छ- कुनै समस्या आइलागेको कारण त्यसलाई समाधान कसरी गर्ने भनी सोचिरहेको अवस्थामा त्यो समस्या आफैँ हल भयो, मेहनत वा खर्च नै गर्नुपर्ने। यस्तो बेलाबेलामा हुने गर्छ। मेरो केसमा यस्तो धेरै पटक भएको छ, त्यसैले म यसलाई समस्या समाधानको एक उपाय ठान्छु तर सधैं बतासले उडाएर फोहोर सफा गरिदेओस्, आफूले कुचो लगाउनु नपरोस् भनी भाग्यवादी भएर बस्न भने हुँदैन।

हालमा नेपालको राजनीतिमा कुचोले गर्नुपर्ने बतासले गर्न आँटेको एउटा कुरा म देख्दैछु, त्यो के भने स्थानीय विधायिकी गाउँसभा र नगरसभाका अध्यक्ष, उपाध्यक्ष तथा प्रमुख र उपप्रमुखको अधिकार सङ्कुचन गर्ने गरी संविधान संशोधनको जुन प्रस्ताव विधायिकामा प्रस्तुत भएको छ, त्यो संघीयताको दृष्टिकोणबाट प्रतिगमनतर्फको यात्राको प्रारम्भ हुन सक्थ्यो, त्यो हुन लागेको अवस्था थियो (संविधानको धारा ८६, उपधारा २ (क) को संशोधन)। संविधानको यो धाराले स्थानीय तहका नगरसभा तथा गाउँसभाका प्रमुख, उपप्रमुख तथा अध्यक्ष, उपाध्यक्षलाई राष्ट्रियसभाका ५६ जना निर्वाचित गर्न प्रदेशसभाका सदस्यसँगै मतदान गर्न पाउने अधिकार दिएको छ, त्यो खोसिने अवस्था हो। समावेशितालाई विशेष महत्त्व दिँदै प्रत्येक प्रदेशबाट ८-८ जना निर्वाचित गरिने प्रावधानमा संशोधन हुनुपर्ने जोड मध्ये केन्द्रित दलहरूको रहँदै आएको हुँदा यो माग सम्बोधन गर्न हाल संसदमा दर्ता गराइएको (संविधान) संशोधन प्रस्तावमा समावेश छ। समावेशितामा जोड दिइएको यस कारण भन्न सकिन्छ कि आठ जनामध्ये तीन जना महिला, एक जना

दलित र एक जना अपाङ्गता भएका व्यक्ति वा अल्पसंख्यक हुनुपर्ने प्रावधान छ। राष्ट्रियसभा वास्तवमा नै समावेशिताको माग सम्बोधन गर्ने प्रमुख संवैधानिक संरचना हो किनकि प्रत्यक्ष निर्वाचित प्रतिनिधिमार्फत हुने प्रतिनिधिसभाको निर्वाचनबाट समाजका कमजोरपात्र निर्वाचित नहुन पनि सक्छन् जबकि राष्ट्रियसभाका लागि हुने निर्वाचनमा समाजका कोरको उम्मेदवार हुन पाउने भनी निश्चित भएकाले यसमा समावेशिता बढी हुने देखिन्छ। वास्तवमा माथिल्लो सदन परिकल्पनाको एक अन्तर्ग समावेशिता गर्नु पनि रहेको हो।

समावेशितामा आधारित राष्ट्रियसभासहितको द्विसदनात्मक व्यवस्थापिकाको प्रावधान रहेको र त्यो गठनमा प्रत्येक स्थानीय निकायका दुई जनालाई मताधिकार दिइनुले संघीय व्यवस्थापिकाको गठनमा स्थानीय र प्रादेशिक तहका व्यवस्थापकीय संरचनाको समेत संलग्नता रहनु आफैँमा केन्द्र, प्रदेश तथा स्थानीय तहसँग उत्तरदायी हुनुपर्ने सुन्दर व्यवस्था हो। यो सैद्धान्तिकरूपमा सुन्दर व्यवस्था अभ्यासमा समेत सुन्दर हो र होइन भन्ने पक्षको परीक्षण नै नगरी यो हटाउने गरी ल्याइएको संशोधनको प्रस्तावमा सहमति जनाउनेहरूप्रति एक जबर्जस्त प्रश्न तेर्स्याउँछ- संविधान बन्दा यो प्रावधान किन ठीक थियो, आज किन बेठीक भयो? के त्यस्तो आइलाग्यो र अहिले बेठीक भयो? स्थानीय निकायले राष्ट्रियसभा गठनमा मताधिकार प्रयोग गर्न पाउनु कसरी गलत भयो?

मध्येसकेन्द्रित दलहरूले पटकपटक तर्क गर्ने गरेका छन्- जनसंख्याका आधारमा स्थानीय निकायको संख्या निर्धारण नगरिएका कारणबाट मुलुकको ५० प्रतिशतभन्दा बढी जनसंख्या रहेको तराई मध्येसको राष्ट्रियसभा सदस्य निर्वाचनमा

कम संख्यामा मताधिकार रहने हुँदा यो प्रावधान संशोधन हुनुपर्ने। प्रतिनिधित्व मानिसको हुने हुँदा जनसंख्या नै वैज्ञानिक आधार हो, यही नै हुनुपर्छ तसर्थ जहाँजहाँ यस सिद्धान्तविपरीतका प्रावधान छन्, तिनमा संशोधन हुनुपर्छ।

मध्येसकेन्द्रित दल तथा ती दलकै लाइनमा तर्क गर्ने लेखक विद्वानहरूको कुरा सुन्दा लाग्छ- उनीहरू बच्चाहरूलाई नुहाइदिएको पानी फाल्दा बच्चा नै फालिने हदसम्मको तर्क गर्दैछन्। यो भनेको तराई मध्येसको मतदाता कम हुन्छन् भने स्थानीय निकायको मताधिकार नै हटाइदिउँ। यो तर्कपछाडि केही गम्भीर प्रश्न छन् जसको उत्तर स्थानीय निकायको मताधिकार खोस्ने तर्क गर्नेहरूले दिन जरूरी छ।

एक, अन्तरिम संविधानमा रहेका प्रावधान खोसियो भन्ने तर्क गरेर नयाँ भने सभूह आज किन यही संविधानले स्थानीय तहका विधायिकालाई दिएको अधिकार खोस्ने गरी संविधान संशोधन गर्न मरिहत्ते गर्दैछ जबकि प्रादेशिक तहको पनि यस्तै अधिकार खोस्ने माग किन उठेको छैन? दोहोरो मापदण्ड किन?

दुई, यदि जनसंख्या नै मताधिकारको आधार हुनुपर्ने हो भने पूरा तराई मध्येस सके एक प्रदेश, नभए दुई प्रदेश बन्नुपर्ने तर्क गरिँदै आएको छ। यसअनुसार संविधान संशोधन भयो भने तराई मध्येसमात्र ढाकेको दुई प्रदेश र अन्य भूभाग ढाकेका ५ प्रदेश हुनेछन्। यसको अर्थ तराई मध्येसबाट मात्र १६ जना र अन्य ५ प्रदेशबाट ४० जना निर्वाचित हुनेछन्। तराई मध्येसमात्र मात्र दुई प्रदेश रहेपछि १६ जनाभन्दा बढी त त्यो भूगोलबाट प्रतिनिधित्व हुने सक्दैन। स्थानीय तह जनसंख्याका आधारमा हुनुपर्ने, प्रदेश भने नहुनुपर्ने अनि स्थानीय निकायको मताधिकार संख्यामा विभेद भएको भनी संशोधनद्वारा हटाइनुपर्ने,

प्रदेशको नपर्ने, यो कस्तो तर्क हो?

तीन, कुनै पनि राजनीतिक निकाय निर्धारणका धेरै आधार हुन्छन्, त्यसमध्ये भूगोल, इतिहास, संस्कृति प्रमुख हो, जनसंख्या होइन किनकि जनसंख्या बढ्दै गए गाउँ, ठूलो गाउँ, नगर, उपनगर, महानगर बन्छ। स्थानीय तहको संख्या बढाउने विधि वैज्ञानिक होइन। जनसंख्याका आधारमा एकाइ थप्ने हो भने गाउँको संख्या थपिन्छ, त्यो नगर बन्दैन, नगर उपमहानगर बन्दैन। यदि जनसंख्यालाई आधार बनाउने निर्णय गर्ने हो भने संविधानको यही धारा ८६, उपधारा २ (ख) ले मतको भार फरक हुने प्रावधान राखेकै छ, यसलाई ऐनमार्फत मतदाताको मतको भार फरक पर्ने सूत्र पारित गर्न सकिन्छ नै। जब प्रदेशसभा र स्थानीय तह सभाका प्रतिनिधिको मतभार फरक छ भने कसले कति मतदाता वा जनसंख्याको प्रतिनिधित्व गरेको छ, त्यसकै आधारमा मतभार तय गर्न सकिन्छ नै। यो कठिन तर्क पनि होइन। यति हुँदाहुँदै पनि स्थानीय निकायको अधिकार कटौतीको प्रस्ताव किन आयो, बुझ्न कठिन देखिएको छ।

जसरी कतिपय घाउ समयले नै पुरिदिन्छ खास केही नगरे पनि, त्यसरी नै संविधान संशोधनअगाडि नै तीन प्रदेशमा स्थानीय तहको निर्वाचन सम्पन्न भइसकेको हुँदा निर्वाचित जनप्रतिनिधिले संविधानले दिएको अधिकार सहजै खोसिन दिने छैनन्। यस्तोखालको विरोध हुन सक्ने तथ्यलाई मध्यनजर राख्दा कुचोले गर्ने काम बतासले नै गर्ने भयो भनी आशा गर्न सकिन्छ। बैशाख ३१ गते निर्वाचित हुने स्थानीय तहका प्रतिनिधिहरू राष्ट्रियसभाका ५६ जना निर्वाचित गर्ने हक संरक्षण गर्नेतर्फ अवश्य नै जागरुक हुनेछन्। (यस लेखमा व्यक्त धारणा लेखक आबद्ध संस्थाको होइनन्।)

दायित्वबाट विचलित स्थानीय प्रशासन

भूपेन्द्र पाण्डेय

जिल्लाको सामान्य प्रशासन सञ्चालन गर्न प्रमुख जिल्ला अधिकारीले प्रचलित कानून तथा नेपाल सरकारको नीति, निर्देशनबमोजिम नेपाल सरकारको प्रतिनिधिको रूपमा काम गर्छ। प्रमुख जिल्ला अधिकारी भनेको जिल्लाको प्रमुख प्रशासक हो। अदालत र रक्षासम्बन्धी कार्यालयबाहेक जिल्लास्थित कार्यालय जिल्ला प्रशासन कार्यालयको शाखाका रूपमा रहने व्यवस्था छ। जिल्लास्थित कार्यालयबीच समन्वय, सहजीकरण, नियन्त्रण र निर्देशन, जिल्लामा शान्ति सुरक्षा कायम राख्ने, अर्धन्यायिक कार्य सम्पादन गर्ने, विकास निर्माणका काममा सहयोग गर्नु एवं लोककल्याणका कार्यहरू गर्नु गराउनु प्रमुख जिल्ला अधिकारीको कर्तव्य हो। आजको सन्दर्भमा शासन सञ्चालनमा सरकारका अतिरिक्त अन्तर्राष्ट्रिय संगठन, निजी क्षेत्र, गैरसरकारी संस्था, नागरिक समाजलगायत स्थानीय समुदायसमेत संलग्न हुन्छन्। यस्ता संगठनलाई विश्वासमा लिएर जिल्लामा नीति र योजना कार्यान्वयनमा सहयोग जुटाउनुमात्रै होइन, यिनीहरूको नियमित अनुगमन, नियमन र नियन्त्रणसमेत प्रमुख जिल्ला अधिकारीको दायित्व हो।

जिल्लामा शान्ति सुव्यवस्था कायम गर्ने, विपद् व्यवस्थापन, शरणार्थी व्यवस्थापन, मानव अधिकारको संरक्षण,

नागरिकता वितरण, गैरसरकारी संस्था तथा पत्रपत्रिकाको दर्ता र नियमन, चिट्ठा तथा चन्दा संकलनको नियन्त्रण, संगठित तथा विध्वंसात्मक अपराधको नियन्त्रण, हातहतियार तथा खरखजानाको नियमन र नियन्त्रण, लागूऔषध नियन्त्रण, बजार अनुगमन एवं प्रतिस्पर्धात्मक बजारको संरक्षण, मादकपदार्थ तथा सार्वजनिक अपराधको नियन्त्रण, सार्वजनिक सम्पत्तिको संरक्षण, अन्य मन्त्रालयलाई नतोकिएको कार्य आदि जिल्ला प्रशासनको मूलभूत जिम्मेवारी हुन्।

मुलुक संवैधानिक रूपमा संघीय संरचनामा प्रवेश गरिसकेको, लम्बिदो संक्रमणकाल, आस्थाका आधारमा हरेक विषयवस्तुको राजनीतीकरण र अपराधीकरण, पुराना मूल्यमान्यता र अवधारणागत संरचना भक्तिसकेको तर नवीन संस्कृतिको अवधारणगत, संरचनागत तथा संस्थागत संयन्त्रको विकास भई नसकेको, विश्वव्यापीकरणले मानिसको खानपानको शैली, सोच्ने र व्यवहार गर्ने शैलीलगायतका जीविकीयता हरामुढा भएको, सूचना र सञ्चार प्रविधिको क्षेत्रमा आएको युगान्तकारी परिवर्तनले मानिसको चेतना र चिन्तनमा ल्याएको परिवर्तन, अधिकारमुखी अवधारणासँगै विकास भएको अराजक चरित्र, राजनीतिक वितृष्णा एवं गरिबी र बेरोजगारीको मारले राष्ट्रिय भावनामा आएको क्षीकरण,

हासोन्मुख नैतिक व्यवहार, अपराधका नवीन प्रवृत्ति आदि समकालीन स्थानीय प्रशासन चुनौती हुन्।

जिल्लामा शान्ति सुरक्षा एवं कानून र व्यवस्था कायम राख्नु प्रमुख जिल्ला अधिकारीको मूलभूत कर्तव्य हो। अपराधिक एवं अराजक गतिविधिको नियन्त्रणविना भरपर्दो सार्वजनिक सुरक्षाको वातावरण निर्माण हुनसक्दैन। देश विकासका कार्यक्रम निर्वाध रूपमा सुचारु गराउनु, जनताले संविधानप्रदत्त मौलिक अधिकारको भयरहित उपभोग गर्न एवं नागरिकले व्यक्तित्व विकासको अवसरको अभ्यास गर्न शान्ति सुरक्षाको अवस्था मजबुत हुनुपर्छ। जिल्लामा रहेका सुरक्षा चुनौतीको विश्लेषण गर्ने, शंकास्पद व्यक्ति र समूहको गतिविधिको निगरानी गर्ने, अपराधिक र अराजक क्रियाकलाप एवं शान्ति सुरक्षामा खलल पुऱ्याउने तत्वको पहिचान गरी त्यसका विरुद्धमा सुरक्षा निकायलाई समन्वित रूपमा परिचालन गर्ने महत्त्वपूर्ण कार्य प्रमुख जिल्ला अधिकारीको हो तर देशको संक्रमणकालीन अवस्थामा सामान्य घटनामा समेत व्यापक धनजनको क्षति हुने गरेको देखिएको छ। यसले के निष्कर्षमा पुग्न सकिन्छ भने, कि स्थानीय प्रशासन सम्भावित घटनाको आँकलन र सो अनुरूप सुरक्षा तयारी गर्न अक्षम छ या हाम्रो फिल्डमा खटिने प्रहरीको

कौशलतामा नै कमजोरी छ। यसले प्रमुख जिल्ला अधिकारीको भूमिकामा नै प्रश्न चिन्ह खडा गरेको छ।

जिल्ला प्रशासन कार्यालयको एक महत्त्वपूर्ण कार्य भनेको नागरिकता वितरण हो। नागरिकता भनेको व्यक्तिको पहिचान त हो नै, तर यतिमा मात्र यसको अर्थ सीमित हुँदैन। यसले व्यक्तिलाई राज्य प्रदत्त अधिकारको उपभोगका लागि योग्य बनाउने मात्र होइन, नागरिकबाट राज्यप्रति आदर्श कर्तव्यको समेत अपेक्षा राख्छ। जिल्ला प्रशासन कार्यालयले नागरिकता प्रदान गर्दा व्यक्तिलाई नागरिकमा रूपान्तरित हुनेले आफ्नो देश र समाजप्रति निर्वाह गर्नुपर्ने दायित्वको विषयमा जानकारी गराउने, राष्ट्र र राष्ट्रियताप्रति समर्पण र आस्थावान् भाव राख्ने नागरिक तयार पार्ने, असल मनुष्यमा हुनुपर्ने आधारभूत गुण र अरूसँग गर्नुपर्ने व्यवहारको विषयमा प्रशिक्षणको व्यवस्था गर्ने जिम्मेवारीसमेत निर्वाह गर्नसक्नुपर्छ तर जिल्ला प्रशासन कार्यालय केवल नागरिकता जारी गर्नमा सीमित छ। हुन त आजको शैक्षिक जागरणको युगमा यो अनावश्यक कार्यको रूपमा महसुस हुनसक्छ अथवा उच्च शिक्षाले युक्त व्यक्तिलाई नागरिक या नैतिक शिक्षाको विषयमा जानकारी गराउनु उनीहरूको शैक्षिक चेतनालाई नजर अन्दाज गरेको मान्न सक्छ तर, यहाँनिर बुझ्नुपर्ने यथार्थ के छ भने राजनीतिप्रतिको

वितृष्णाले होस् वा बेरोजगारीले आफ्नो जन्मभूमिलाई गाली गर्ने र वैदेशिक जीवनप्रति चरम आशक्तिभाव राख्ने जमात दिनानुदिन बढ्दै गएको छ। आफ्नो देशमा रहेको अवसरलाई कसिँगर ठान्ने तर वैदेशिक रोजगारीलाई सहज ठान्ने उच्च र मध्यम शिक्षित वर्गको संख्या उल्लेख्य छ। आफ्नो जिम्मेवारीप्रति उदासीन रहने र हरेक कमजोरीप्रति सरकारलाई दोषी देख्ने पनि त्यही शिक्षित वर्ग नै हो। कुनै पनि देशलाई सभ्य, समृद्ध र उन्नतशील बनाउने त्यहीको नागरिक र सरकारले नै हो। हरेक नागरिक सरकारको एक अवयव हो। अतः आफ्नो देश, समाज र परिवारप्रति जिम्मेवारी बोधयुक्त नागरिक तयार गर्नुमा जिल्ला प्रशासन कार्यालयले अग्रणी भूमिका खेल्नुपर्छ।

जिल्ला प्रशासनको अर्को महत्त्वपूर्ण कार्य भनेको विपद् व्यवस्थापन हो। विपद् पूर्व, विपद्को समयमा तथा विपद्पश्चात्का समयमा जिल्लाभित्र प्रमुख जिल्ला अधिकारी नेतृत्वदायी भूमिकामा रहन्छ। जिल्लास्थित विषयगत कार्यालय, गैरसरकारी संस्था, नागरिक समाजसमेतको समन्वयमा विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनका गतिविधिलाई परिणाममुखी बनाउने दायित्व जिल्ला प्रशासन कार्यालयको हो। नेपाल बहुआयामिक विपद्का सृंखलाबाट प्रताडित मुलुक हो तर स्थानीय प्रशासन खोज, उद्धार र नाममात्रको

राहत वितरणमा सीमित भएको पाइन्छ।

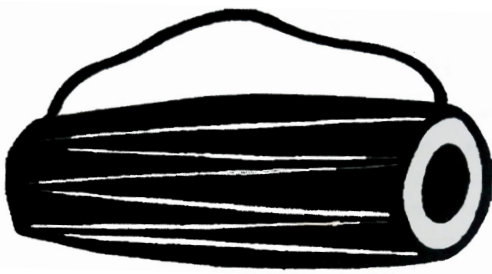
जिल्लाको भूबनोट, खोलानालाको बहाव, बस्तीको अवस्था, विकास निर्माणको गतिविधि, सरसफाइको अवस्था आदिका आधारमा सम्भावित विपद्को पूर्व अनुमान गर्ने, जोखिम विश्लेषण गर्ने, पूर्व सचेतना अवलम्बन गर्ने र जोखिम न्यूनीकरणका प्रयास गर्ने, विपद् आइलागेमा त्यसको प्रतिकार्य कसरी गर्ने भन्ने विषयमा प्रष्ट हुनुपर्छ तर जनशक्ति र बजेट अभावले पिरोलिएको जिल्ला प्रशासन यस क्षेत्रमा योजनाबद्ध, वस्तुनिष्ठ र सन्तोषजनक भूमिकाबाट चुकेको छ। वन फँडानी, नदीजन्य पदार्थको अवैध रूपमा चरम उत्खनन, अव्यवस्थित रूपमा जग्गा प्लटिङ्ग, अनुपयुक्त ठाउँमा बसोबासको निर्माण, घर निर्माणमा भूकम्प प्रतिरोधात्मक प्रविधिको प्रयोग नगर्नु, खोलानालाको प्राकृतिक बहावमा अतिक्रमण गरी घर, पुल, बाटोको निर्माण गर्नु, सरसफाइमा लापरबाही आदि नेपालमा विपद्का कारक हुन्। जसले विपद्को जोखिमलाई भन् बढावा दिएको छ। जिल्लामा अप्राकृतिक र गैरकानुनी उल्लेखित गतिविधिको अनुगमन र नियन्त्रणमा सबै कार्यालयलाई समन्वितरूपमा परिचालित गरी विपद् न्यूनीकरण मैत्री समाज निर्माण गर्ने दायित्वबाट स्थानीय प्रशासन विमुख भएको पाइन्छ।

दैलेख, जुम्ला र कालीकोटमा पनि विजय

दैलेख। नेपाल मजदुर किसान पार्टीले दैलेख जिल्लाको चामुण्डा विन्दासैनी नगरपालिकाको वडा नं. ३ मा वडा अध्यक्षसहित पूरै पदमा विजय प्राप्त गरेको छ। नेमकिपाका निरकबहादुर शाहीले ३४५ मत प्राप्त गरी वडा अध्यक्ष पदमा निर्वाचित हुनुभएको छ। त्यस्तै वडा सदस्यहरूमा बासुदेव कँडेलले ३७०, मनबहादुर विश्वकर्मा ३५०, महिला वडा सदस्यमा मनसुपा तारामीमगरले ३५४ र दलित महिला सदस्यमा टीकावती साकीले ३६५ मत प्राप्त गरी विजय हासिल गर्नुभएको हो। त्यस्तै नेपाल मजदुर किसान पार्टीले जुम्लाको सिंजा गाउँपालिकाको वडा नं.

३ र ६ मा वडा अध्यक्षसहित ५ वटै पदमा विजय हासिल गर्ने सफल भएको छ। वडा नं. ३ मा नेमकिपाका वडाध्यक्षमा रणबहादुर रोकाया र वडा नं. ६ मा वडाध्यक्ष कालिबहादुर बुढासहितको पूरै प्यानल विजयी भएको खबर प्राप्त भएको छ।

त्यस्तै नेपाल मजदुर किसान पार्टीले कालिकोटको तिलागुफा नगरपालिकाको २, ३ र ४ वडामा वडा अध्यक्षसहित सम्पूर्ण पदमा जित हासिल गरेको छ। तिलागुफा नगरपालिकाको

वडा नं. २ मा कूल ४०० मत खसेको मध्ये १०० मत प्राप्त गरी दलसिंह बोहराले वडा अध्यक्ष पदमा जित हासिल गर्नुभएको छ।

त्यस्तै वडा नं. ३ मा कूल ६९९ मत खसेको मध्ये १८१ मत प्राप्त गरी सूर्यबहादुर शाहीले र वडा नं. ४ मा कूल ३५८ मध्ये १४७ मत प्राप्त गरी खड्गबहादुर शाहीले वडा अध्यक्ष पदमा जित हासिल गर्नुभएको छ।

कीर्तिपुरमा.....

थियो।

निकतम प्रतिद्वन्द्वी नेपाली कांग्रेसका वडा अध्यक्ष उम्मेदवार हिरालाल महर्जनले ६५९ मत प्राप्त गरेका थिए। उक्त वडामा माओवादी केन्द्रका किरण कुमार महर्जनले २५६ प्राप्त गरेका थिए त्यसैगरी घोषित परिणाम अनुसार वडा नं. ३ मा

नेकपा एमालेका राजेन्द्र महर्जनले ७०८ मत प्राप्त गरी विजय भयो भने निकतम नेपाली कांग्रेसका गोपाल श्रेष्ठले ६९९ मत र माओवादी केन्द्रका सिद्धिमान महर्जनले ६६९ मत प्राप्त गरेका थिए।

मत परिणाम अनुसार विजय घोषणा गर्न माग गर्दै निर्वाचन अधिकृतको कार्यालय कीर्तिपुरमा निवेदन दर्ता

गरेको थियो।

सम्भवतः अब वडा नं. २ को पुनः मतगणना सबै वडाको गणना सकेपछि मात्र गर्ने अवस्था देखिन्छ।

यसबारे निर्वाचन कार्यालय कीर्तिपुरका कार्यकारी अधिकारी गजेन्द्र बहादुर सिंहले वातावरण सामान्य हुनासाथ पुनः गणना हुने जनाएको छ।

जाँच नगराएको वा रोगी, मरेको पशुपंक्षीको वा मिसावट गरेको मासु बिक्री नगरौं र नगराऔं।

नेपाल सरकार

सूचना तथा सञ्चार मन्त्रालय

सूचना विभाग

“दाहालको धनु, देउवा वाण” बारे एक अप्रसाङ्गिक उदाहरण

‘दाहालको धनु, देउवा वाण’ (हिमाल साप्ताहिक पत्रिका-२४-३० वैशाख २०७४) शीर्षकको ‘सामयिक’ लेखले प्रधानन्यायाधीशमाथि ‘महाअभियोग’ लगाउने कार्यको भर्त्सना गरिएको छ । तर त्यस लेखमा नेपाली काँग्रेसका सभापति शेरबहादुर देउवाको सामन्तवादी चरित्र र विदेशी कठपुतली सरकारको प्रतीक प्रचण्डको सरकार र १० वर्षे गृहयुद्ध गर्ने ‘एमओवादी’ सारमा भारतीय विस्तारवादको ‘ट्रोजन हर्स’ हो भनी प्रस्ट लेखिएको छैन । यस गम्भीरतालाई मनन नगरी साम्राज्यवादी प्रचारका शिकार भएका नेपाली पूँजीवादी लेखकहरूले जहाँतहाँ ‘माओ-स्तालिन’ लाई थेंगोको रूपमा प्रयोग गरेजस्तै यहाँ पनि प्रयोग गरिएको छ ।

नेपालका पूँजीवादी बुद्धिजीवीहरू साम्राज्यवादी र नाजीवादी प्रचारबाट प्रभावित भएर स्तालिन र माओ त्सेतुङ्गलाई संविधान र ऐन-कानूनलाई भिच्ने नेता र शासकको रूपमा चित्रण गर्ने गर्छ वा ऐन-कानूनभन्दा माथि बसेर काम गर्ने आरोप लगाउन खोज्छन् ।

नेपालको वर्तमान सन्दर्भमा छलफल गर्दा केही विषयमा ध्यान दिनुपर्ने हुन्छ । नेपाली काँग्रेस प्रजातान्त्रिक समाजवादमा विश्वास गर्ने तथा बीपीले स्थापना गरेको पार्टी हो । यस पार्टीले पश्चिमी प्रजातन्त्रको ‘कानूनको राज्य’ र ‘राज्य शक्तिको पृथकीकरण’ लाई मान्ने गर्छ भन्ने

वकालत धेरै पहिलेदेखि सुन्दै आएको हो । तर त्यही दलको सभापतिको शैलीबाट नेपाली काँग्रेस के हो भन्नेबारे पोल खुल्यो ।

त्यस्तै विश्वको सबभन्दा ठूलो ‘प्रजातन्त्र’ भनिएको भारतको सहयोगमा १० वर्षे गृहयुद्ध गरेको नामका ‘कम्युनिष्ट’ र ‘माओवादी’ दलको अध्यक्ष र प्रधानमन्त्री प्रचण्डको थप एउटा प्रजातन्त्रविरोधी र राज्यशक्तिको पृथकीकरणको मान्यताको पोल खुल्यो । नामको ‘कम्युनिष्ट’ र ‘माओवादी’ दल व्यवहारमा भारतीय गुप्तचर विभाग ‘रअ’ को ‘अवैध सन्तान’ हो भन्नेबारे अब कसैलाई भ्रम रहेन । प्रचण्डको भारतसँग १२ बुँदा सम्झौता र हालैको परराष्ट्रमन्त्री प्रकाशशरण महतको भारतीय विदेशमन्त्री सुष्मा स्वराजसँग छलफल गरी नेपाल-चीन स्वतन्त्र व्यापार सम्झौतालाई अस्वीकार गर्नु त्यसको प्रमाण हो । नेपाल अर्को भुटान भएको प्रस्ट छ ।

स्तालिनको बारेमा अनेक लान्छना लगाउनेहरूले बुझ्नुपर्ने कुरा के हो भने सोभियत कम्युनिष्ट पार्टीको एक नेता किरो भको हत्याको दोष स्तालिनमाथि लगाउनु विदेशी गुप्तचर विभागको कुटील योजना थियो र त्यस मुद्दामा पक्राउ परेका पार्टी, सेना र अन्य क्षेत्रका अपराधी आफै पनि विदेशी गुप्तचर विभागबाट सञ्चालित थिए भनी अदालतमा स्वेच्छाले स्वीकार गरेको कुरा ५० वर्षपछि खुल्यो । (गुप्त दस्तावेज- प्रकाशक, नर्थस्टार कम्पास- SECRET DOCU-

MENTS- Published by - NORTHSTAR COMPASS 280 Street West, TORONTO) । त्यस अदालती कारबाहीमा उपस्थित व्यक्ति थिए- तत्कालीन संरा अमेरिकी राष्ट्रपति रुज्वेल्टका राजदूत । उनले त्यसबारे लेखेका छन्- स्वेच्छाले, विना करकाप अभियो गलाई अपराधीहरूले स्वीकारेका थिए) ती देशद्रोही र जनद्रोहीहरूलाई अदालतले ज्यान सजाय दिएको थियो- स्तालिनले होइन ।

त्यस्तै हिटलरले आफ्नै एक गुप्तचरबाट तत्कालीन जर्मनीको संसद ‘राइखस्टाग’ मा आगो लगाउन दियो र त्यसको दोष कम्युनिष्टहरूलाई लगाइयो । अदालतमा जर्ज डिमिट्रोभ र अन्य कम्युनिष्टहरूले ‘राइखस्टागको मुद्दा’ एक षड्यन्त्र थियो भनी सावित गरिदिए । यसरी साम्राज्यवादी र नाजीवादीहरू कसरी ‘कानूनको राज्य’ लाई कुल्चन्छन् भन्ने थाहा हुन्छ । (राइखस्टाग आगालागी मुद्दा- The Reichstag Fire Trial, 1933-2008, The Production of Law and History MICHAEL TIGAR AND JOHN MAGE) चिनियाँ क्रान्तिको बेला माओ त्सेतुङ्ग र चिनियाँ कम्युनिष्ट पार्टीको ‘शत्रु सेनासँगको व्यवहार’ अर्थात् ‘युद्धबन्दी’ हरूसँगको व्यवहार संसार प्रसिद्ध छ । चिनियाँ क्रान्तिमा गैरकानुनी हत्यालाई कहिल्यै मान्यता दिइएको थिएन ।

- निर्जला

१९ वर्षपछि भएको यस स्थानीय तहको निर्वाचनमा जनताको उत्साह हेर्न लायकको थियो, साथै सत्तामा बसेर दुई दशकसम्म स्थानीय निर्वाचन गर्न नचाहेने नेपाली काँग्रेस, एमओवादी र मधेसवादी दलका नेताहरूको मनमा तल्लो तहका जनताको राजनैतिक चेतनास्तरमाथि उठ्ला भनी हयाइथ्रो ठोकेको होला भनी अनुमान गर्न सकिन्छ । यसबारे राजनैतिक कार्यकर्ताहरू पनि दुई भागमा विभाजित छन्- एक किसिमका कार्यकर्ताहरू प्रजातन्त्रको जग बलियो बनाउन, नयाँ पुस्तालाई राजनैतिक रूपले शिक्षित गर्न तथा गाउँ एवम् नगरको विकास निर्माण गर्न निर्वाचन छिटो गर्न लालायित थिए । तर नेताहरूकै पैसाले पालिएका र स्वार्थी नेताहरूकै दृष्टिकोण अँगालेका अर्थात् स्थानीय तहका कार्यकर्ताहरू आत्मनिर्भर आ-आफ्नै जिल्लामा सक्रिय भएको खण्डमा केन्द्रमा आई चाकडी बजाउन को आउँलान् भनी स्थानीय तहको निर्वाचन नगराउन यत्ति ढिलो भएको ठीकै हो भन्ने पनि छन् ।

केही ‘प्रजातान्त्रिक’ पार्टीका सामन्ती नेताहरू कार्यकर्ताहरूलाई दास बनाई राख्न चाहन्छन् भने केही कार्यकर्ताहरू प्रजातन्त्र र स्वतन्त्रताको निम्ति वर्षौंसम्म लड्दा लड्दै आफ्नै दलका नेताहरूको सामन्तवादका शिकार भएका छन् । त्यसको

कारण पनि जिल्लाबाट काठमाडौँको आवतजावतदेखि निर्वाचनको पर्चा छापन, उम्मेदवारको धरौटी राख्न, भोज-भतेर र समर्थकहरूलाई पैसा बाँड्न समेत नेताकै मुख ताक्ने गर्छन् । केही कार्यकर्ताहरूले गौरवका साथ भन्छन्- मैले पार्टी र नेताबाट पैसा लिएर निर्वाचन लडेर आएको होइन, बरु मैले पार्टीलाई ५० लाख रुपैयाँ दिएको थिएँ, नत्र म बागी उम्मेदवार बन्ने थिएँ । कोही भन्छन्- पार्टी र नेताले दिएको २०-२५ लाख रुपैयाँ त नस हाल्न पनि पुग्दैन बरु निर्माण कार्यको ठेक्का दिने शर्तमा एक-दुईजना ठेकेदारसँग पैसा लिएको सत्य हो । कोही भन्छन्- नेताको ठेकेदारलाई सडक निर्माण गर्न दिएर मैले पैसा पाएको हुँ । एमओवादी नेताहरू भन्ने १० वर्षसम्म बन्दुक देखाएर लुटपाट र जनतालाई दुःख दिएको हुँदा स्थानीय निकायमा जनताले मत नदिने देखेरै स्थानीय तहको निर्वाचन गर्न तयार थिएनन् ।

मधेसवादी दलका नेताहरूलाई थाहा थियो- छिमेकी देशले माथिबाट थोपेर अर्थात् केन्द्र सरकार र प्रदेश सरकारमा आफ्नो वर्चस्व कायम गरेपछि नयाँ नाम, नयाँ सीमा र नयाँ ढंगकै निर्वाचन गरेर आफ्नोपन ल्याउने र स्थानीय तहका सबै अधिकार प्रदेशमा केन्द्रित गरेर आधुनिक तानाशाही चलाउनु आवश्यक छ ।

यसरी तीनवटै शासक दलहरूको आ-आफ्नै उद्देश्यको

कारण स्थानीय निर्वाचनको निम्ति जनताले दुई दशक पर्खनुपर्थो । २५० वर्ष पुरानो राजतन्त्रको ठाउँमा नयाँ पूँजीवादी र सामन्त वर्गको आधुनिक निरंकुश शासन खडा गर्यो । संसद चालू छ, तर छलफल बालुवाटार र तारे होटलहरूमा चार दलको बुँदाहरूमा हस्ताक्षर हुन्छ । २-४ दिन पछि ती बुँदाहरूमा व्याख्या र उद्देश्यमा फरक फरक मत भएपछि त्यसको अर्थ खोज्न र निर्णय गर्न ती नयाँ निरंकुश दलका नेताहरू पालैपालो दिल्ली पुग्छन् र १२ र अनेक बुँदामा ल्याप्चे राखेर निर्लज्जतापूर्वक देश फर्कन्छन्- जुवामा हारेका जुवाडेजस्तो ।

जनताको शक्तिलाई चानचुन सम्झने र विदेशीको ‘भात र लात-जुत्ता नखाई नअघाउने’ प्रवृत्तिले आफ्नो पुस्तामात्रै होइन नयाँ पुस्तालाई पनि नर्कमा पुर्‍याउने काम यी जनविरोधी नेताहरूले गरे ।

भारतीय विदेशमन्त्री सुष्मा स्वराजलाई नेपालको परराष्ट्र नीतिको जाहेरी सुनाई त्यहाँबाट नयाँ निर्देशन लिएर अन्तर्राष्ट्रिय बजारमा नेपालको इज्जत र गौरव बेच्ने काम गर्ने पानी आन्द्रेहरू सत्तामा बस्न देशको अस्तित्व समेत बेच्न तयार भएकाहरूलाई राजनैतिक कार्यकर्ताहरूले चिनेरमात्रै पुग्दैन बरु महत्त्वपूर्ण ठाउँबाट ती नालायकहरूलाई दूधको माखोजस्तै नयाँ पुस्ताका राजनैतिक कार्यकर्ताहरूले फाल्न तयार हुनुपर्छ ।

नगर र महानगरबारे एक चर्चा

- प्रधान

स्थानीय निकायको निर्वाचनसँगै काठमाडौँबाहेक ललितपुर, चितवनको भरतपुर र पोखरालाई महानगरपालिका घोषणा गर्ने र गराउने धुन चलेको छ- केही शासक दलका राजनैतिक कार्यकर्ताहरू, व्यापारी, पर्यटन उद्योगी र प्राविधिकहरूको । राजनैतिक कार्यकर्ताहरूमध्ये केही मेयर वा अन्य पदका निम्ति आकांक्षीहरू होलान् भने व्यापारीहरू बाटो-घाटो सुधार, नगर विस्तार र सरकारी लगानीबाट आ-आफ्नो क्षेत्रको ‘शुभ-लाभ’ को विचार गर्नु स्वाभाविक छ, साथै पर्यटन उद्योगीहरू सहर सुन्दर बनाई बढी पर्यटकहरूलाई लोभ्याउन अनेक भिलीमिलीको निम्ति सरकारलाई आकर्षित गर्दै बजेट लगाउन उत्साहित छन् भने केही प्राविधिकहरू आफ्नै विषय र जानकारीसमेत भएको हुँदा विदेशी कम्पनीहरूलाई अगाडि सारेर मोनो रेल, मेट्रो, ट्राम, टुली बस, केबलकार आदि योजना निर्वाचनमा अधि सरेका छन् । कतिले त्यसलाई प्रदर्शनीमा राखिएको केटाकेटीको निम्ति मनोरञ्जनको रेल सम्झे, कतिले अणु अस्त्र खसाल्दा पनि असर नपर्ने सयौं मिटर गहिरो सुरङ्गा चल्ने मेट्रो वा बैकर सम्झे, कतिले हेटौँडा-काठमाडौँका सामान बसार्ने रोप-वे सम्झे । कतिले फरक-फरक समयमा अनेक प्रधानमन्त्रीहरूको पालामा फोहरबाट मोहर बनाउने, हावाबाट बिजुली निकाल्ने, काठमाडौँ

उपत्यकाको उत्तर-पूर्वी पहाडमा दूषित हावा बाहिर निष्काशन गर्न पहाड खन्नेजस्ता देशी र विदेशी कम्पनीहरूका प्रस्तावहरू सुनिए ।

कतिले नेपाली प्राविधिक र राजनैतिक कार्यकर्ताहरूलाई मूर्ख बनाए, कतिले अग्रिम केही रकम मागे, अमेरिकी र दक्षिण कोरियाली कम्पनीका प्रतिनिधिहरूसमेत शासक दलका आउरे-बाउरेहरूले बोकेर हिँडे । केहीले त मेलम्चीको पानी बागमतीमा खसालेर खानेपानी, विद्युत उत्पादन र तराईमा बागमती क्षेत्रको सिंचाईको समेत गर्ने प्रस्ताव गरे । केही मन्त्रीले ती प्रस्ताव राख्ने कम्पनीसँग केही रकम माग्न भ्याए । मुख्य सचिव र सचिवहरू हाम्रा मन्त्रीहरूले सहयोग दिन चाहने देशहरूसँग पहिले आफ्नो निम्ति प्रतिशत मागदा सरमको अनुभवबाट दिक्क माने ।

तर महानगरपालिकाको वकालत गर्नेहरूले आ-आफ्नो नगरपालिकालाई कसरी आत्मनिर्भर बनाउने, स्वायत्त बनाउने र ठूलो घर, आम्दानीका स्रोतहरू, घर-जग्गा र अन्य कारोबारी र व्यवसायीहरूलाई कसरी करको क्षेत्रमा उत्साहित गर्ने योजनाबारे एक शब्द पनि नबोलेको देख्दा अचम्म मानेका छन् - साधारण जनता पनि । माध्यमिक विद्यालयका विद्यार्थीलाई विश्वविद्यालयको प्रमाणपत्र ठग्याएजस्तै एउटा सहरी टोलको जनसंख्यामा र कुनै पूर्वाधार नभएको गाउँलाई कुनै एक राजनैतिक पार्टीले स्थानीय जनतामा प्रभाव पार्न एकपछि अर्को

नगर घोषणा गरिएको थियो - सबै छिमेकी गाउँलाई जोडेरा नगर र नागरिक भावना, उद्योग र सेवा, सडक, व्यापार क्षेत्र, उद्योग क्षेत्र, बस पार्क, ढलको बन्दोबस्त, उपचार पोखरी, फोहर व्यवस्थापन, स्वास्थ्य र शिक्षा क्षेत्र आदि केहीबारे जानकारी र बन्दोबस्त नगरी नगरहरू घोषणा भए गाउँभन्दा पनि लथालिङ्ग स्थिति अनेक नयाँ नगरपालिकाहरूको छ । त्यस्तै देशको पहिलो औद्योगिक सहर विराटनगर किन महानगरपालिका होइन भनी प्रश्न उठ्नु स्वाभाविक छ । फेरि वीरगञ्ज र नेपालगञ्जलाई किन व्यापारिक नगर घोषणा गरिएन, थप आश्चर्यको विषय छ ।

भक्तपुरको जर्मन प्रोजेक्टबाट बनाइएको कमलविनायक आवास क्षेत्र, नगरपालिकाले नै घोषणा गरेको लिवाली आवास क्षेत्र र तुमचो दुगुरे आवास क्षेत्रमा १० पांग्रे र १२ पांग्रे भीमकाय १५-२० टनभन्दा बढी भार बोक्ने ट्रकहरू पुग्छन् र ठूलो व्यापारीहरूको छड र सिमेन्ट, ईट्टा, बालुवा र कंक्रीट आदिले सडक जाम हुन्छ, ढलहरू र पानीको पाइप फुट्छ, ५-७ वटा विद्यालय नजिकै छन् तर यसबारे कुनै राजनैतिक दलले किन आ-आफ्नो घोषणापत्रमा उठाएनन् थाहा छैन ? बनेपा र चितवनको कुरा उठ्दा स्वाभाविक रूपले प्रश्न उठ्छ - के देशका सबै राजमार्ग सहरहरू हुन् वा राजमार्ग सबै सहर भित्रैबाट पठाउने हो ? यसबारे छलफल आवश्यक छ ।

हार्दिक श्रद्धाञ्जली

जन्मः

वि.सं. २०५२/१०/१९

स्वर्गारोहणः

वि.सं. २०७३/१२/२१

स्व. सनिश श्रेष्ठ

यस संस्थाका शेयर सदस्य श्री सानुकाजी श्रेष्ठको

छोरा श्री सनिश श्रेष्ठ को २०७३ चैत्र २१ गते

असामयिक निधन भएकोमा दुःख व्यक्त गर्दै

४५ औं दिनको पुन्यतिथिमा हार्दिक श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दछौं ।

यस दुःखद घडीमा शोक सन्तप्त परिवारजनमा धैर्य धारण गर्ने

शक्ति प्राप्त होस् भनी हार्दिक समवेदना व्यक्त गर्दछौं ।

भ्री पासो पुचः बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.

बाहिरीगाउँ, कीर्तिपुर

स्थानीय तह निर्वाचन २०७४ विशेष कीर्तिपुर नगरपालिकामा निर्वाचित वडा अध्यक्षहरु

कीर्तिपुर। बैशाख ३१ गते सम्पन्न स्थानीय तह निर्वाचनमा कीर्तिपुर नपाको १० वडामा जम्मा २३६४१ जनाले मतदान गरेको निर्वाचन अधिकृतको कार्यालय कीर्तिपुरले जनाएको छ।

कीर्तिपुर नगरपालिकाभित्र १० वडाको ३६ मतदान केन्द्रमा पुरुष ११३२९ र महिला १२३०७ जनाले मतदान गरेको छ।

कीर्तिपुर नगरपालिकामा कुल मतदाता २८१०३ रहेको छ। जसअनुसार ८४.१२ प्रतिशत मत खसेको हो।

निर्वाचित वडा नं. १ का अध्यक्ष
हर्ष महर्जन (नेकपा एमाले)
प्राप्त मत: ८१५
प्रतिद्वन्दी:
हिरालाल महर्जन (नेपाली काँग्रेस)
प्राप्त मत: ६५९

निर्वाचित वडा नं. ३ का अध्यक्ष
राजेन्द्र महर्जन (नेकपा एमाले)
प्राप्त मत: ७२८
प्रतिद्वन्दी:
गोपाल श्रेष्ठ (नेपाली काँग्रेस)
प्राप्त मत: ६९९

निर्वाचित वडा नं. ४ का अध्यक्ष
राजेन्द्र बानियाँ (नेपाली काँग्रेस)
प्राप्त मत: १०१८
प्रतिद्वन्दी:
बद्री बुढाथोकी (नेकपा एमाले)
प्राप्त मत: ९९५

निर्वाचित वडा नं. ५ का अध्यक्ष
राजेन्द्र महर्जन (नेपाली काँग्रेस)
प्राप्त मत: ८९३
प्रतिद्वन्दी:
राजेश महर्जन (नेकपा एमाले)
प्राप्त मत: ७०८

निर्वाचित वडा नं. ७ का अध्यक्ष
राजकुमार माली (नेकपा एमाले)
प्राप्त मत: ८८६
प्रतिद्वन्दी:
दिवाकर अधिकारी (नेपाली काँग्रेस)
प्राप्त मत: ३९६

कीर्तिपुर नगरपालिकाका प्रमुख र उपप्रमुखको मत (घोषित नतिजा मात्रको विवरण)

पार्टी चिन्ह	वडा नं.	प्रमुख	उप-प्रमुख
	१	३५७	३५३
	३	७७२	६४१
	४	६२१	१०७८
	५	६६६	७२३
	७	६२३	५१७
		३३४२	३३१२
	१	७५८	६३६
	३	८२४	६३६
	४	६२५	१०६६
	५	७०५	६७०
	७	३४३	३१६
		३५५५	३३३०
	१	२८५	२०६
	३	४७४	६७१
	४	२०५	२५१
	५	३६१	३५३
	७	१४६	११०
		१५०१	१५६१

१० वडाको मतगणना जारी

निर्वाचन अधिकृतको कार्यालय कीर्तिपुरमा वडा नं. ६, ८, ९ र १० वडाको मतगणना जारी छ।

६ नं. वडाको मतगणना बुधबार दिउँसो ३ बजेबाट सुरु गरेपनि अहिलेसम्म पूर्ण नतिजा सार्वजनिक भएको छैन। त्यस वडाको ४६२२ मतदाता रहेकोमा ३७९९ मतपत्र खसेकोले अझ एक दिन ढिला हुने छ। त्यसैगरी वडा नं. ८ को मतगणना बिहीबार विहानबाट सुरु गरेको थियो। त्यस वडामा २०२१ मतदाताहरू मध्ये १७३६ मत खसेको जनाएको छ।

वडा नं. ९ मा २६०५ मतदाता रहेकोमा २८५१ जनाले मतदान गरेका थिए भने वडा नं. १० मा ३१७९ मतदाताहरू मध्ये २७२३ जनाले मतदान गरेका छन्। सो वडाहरूको मतगणना बेलुका ४ बजेदेखि गन्न थालेको हो।

निर्वाचन अधिकृतको कार्यालय कीर्तिपुरले दिएको जानकारी अनुसार यही शनिबारभित्रमा सम्पूर्ण वडाको मतगणना सम्पन्न भई विजयको प्रमाणपत्र प्रदान गरिने जनाएको छ।

कीर्तिपुर नगरपालिकाको मतदान केन्द्रमा खसेको मत विवरण

सि.नं.	वडा नं.	कोड	मतदान स्थल	मतदाता संख्या	जम्मा खसेको मत
१)	१	९३९४	बाघमैरव मठिदर परिसर	२४२८	१९३८
२)	२	९३९७	इन्द्रायणी आधारभूत विद्यालय, देवढोका	२४१६	२०१४
३)	३	९४०९	विश्वराष्ट्रिय मा. वि. (ढल्पा)	१५५८	१३६६
	३	११३१३	साविक वडा कार्यालय, समलचोक	१०५६	९१९
४)	४	९४२०	बाघमैरव मा. वि. गोदाम	१५००	१२४२
	४	९४१७	मगावान स्थान, जात्राचौर	१५८९	१३१७
	४	११२९४	सल्यानस्थान आ.वि. सल्यानस्थान	६८३	५८०
५)	५	९४३९	जनसेवा मा.वि., पाँगा	१३५१	११३७
	५	९४३६	देउखेल, पाँगा	१६९५	१४३५
६)	६	९४४५	गरुडस्थान परिसर, चोमार	८१३	६५७
	६	९४५७	जलविनायक आ.वि., पाण्डेछाप	२४०७	१९३०
	६	११२९५	रेडियो मनिटरिङ टावर स्टेशन, चोमार	७९९	६९८
	६	९४५१	वडा कार्यालय भवन, जलविनायक चोमार	६०३	५१४
७)	७	९४७५	वैष्णवी मा. वि. माजंगल	१४००	११८४
८)	८	९४२९	नवज्योति आधारभूत विद्यालय प्राङ्गण, पाँगा	१२६२	१०८८
	८	९४३३	वडा कार्यालय भवन, लाछीचोक, पाँगा	७५९	६४८
९)	९	९४६७	कीर्तिपुर मा. वि. बाहिरीगाउँ	१५७९	१३३६
	९	११२९६	विद्याश्रम आ.वि. नगाउँ	१०२६	९१५
१०)	१०	९४०३	जगतपाल महाविर चिलचो	१४०२	१२३०
	१०	९४००	वडा कार्यालय भवन, चितु विहार	१७७७	१४९३

पहिलोपटक मस्तिष्क मृत्यु भएकाको अंग प्रत्यारोपण

– कल्पना पौडेल

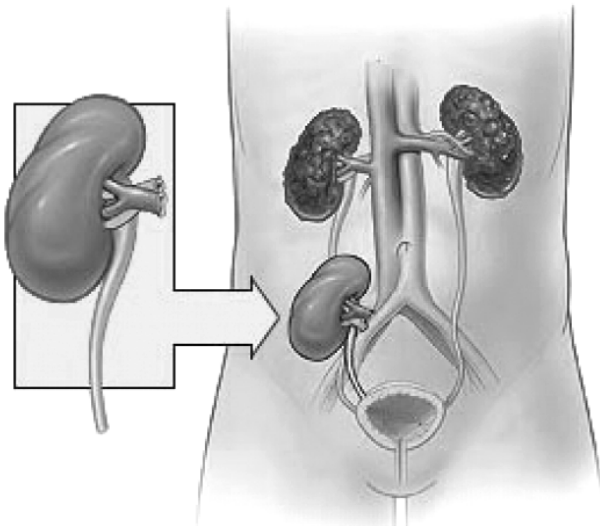
काठमाडौं । नेपालमा चिकित्सा विज्ञानको क्षेत्रमा पहिलो पटक मस्तिष्क मृत्यु भएका व्यक्तिको अंग फिकी अर्को व्यक्तिमा प्रत्यारोपण गरिएको छ ।

भक्तपुरस्थित मानव अंग प्रत्यारोपण केन्द्रले गत बिहीबार जिप दुर्घटनामा परी मस्तिष्क मृत्यु भएका सिन्धुलीका ३० वर्षीय गोविन्द भुजेलका दुई मिर्गौला दुई व्यक्तिमा प्रत्यारोपण गरिएको केन्द्रले जनाएको छ ।

केन्द्रले दिएको जानकारी अनुसार मिर्गौला प्रत्यारोपणका लागि पालो कुरिरहेका बिरामीमध्येबाट भुजेलका मिर्गौला सुनसरीका ५१ वर्षीय गोविन्द तिमिल्सिना र लाजिम्पाट काठमाडौंका १५ वर्षीय मिलन श्रेष्ठमा गत बिहीबार नै सफल प्रत्यारोपण गरिएको हो ।

केन्द्रका कार्यकारी निर्देशक पुकारचन्द्र श्रेष्ठले यो नेपालका लागि महत्वपूर्ण उपलब्धि भएको बताउनुभयो । उहाँले भन्नुभयो, 'विदेशी मुलुकमा ८० प्रतिशत प्रत्यारोपण मस्तिष्क मृत्यु भएका व्यक्तिबाट हुनेगर्छ । हाम्रो देश पनि धेरै दुर्घटना हुने देशमा पर्छ, हामीले मस्तिष्क मृत्यु भएका यस्ता व्यक्तिबाट अंग फिकी अरु आवश्यक भएका व्यक्तिको प्रत्यारोपण गर्नसकेमा धेरै व्यक्ति अंग नपाएर मर्नुपर्ने अवस्थामा कमी आउँछ ।'

नेपालमा मस्तिष्क मृत्यु

भएकाको अंग प्रत्यारोपणबारे जनचेतनाको कमी भएकाले सबैलाई सम्झाउन समस्या छ । यो संवेदनशील र जटिल विषय पनि भएकाले सरकार, गैरसरकारी संस्था, नागरिक समाजले सकारात्मक भूमिका खेल्नुपर्ने उहाँको भनाइ छ ।

सरकारले गत वर्ष मानव अंग प्रत्यारोपण नियमावली-२०७३ जारी गरी मस्तिष्क मृत्यु (ब्रेन डेथ) भएका व्यक्तिको अंग फिकी अर्कोमा प्रत्यारोपण गर्ने सहज बाटो खोलेको थियो ।

यो नियमावलीले अब मस्तिष्कघात भई मृत्यु भएकाका आठ अंग लिन र प्रत्यारोपण गर्न मिल्ने बाटो खुला गरेको छ । मस्तिष्क मृत्यु भएकाबाट दुई मिर्गौला, दुई फोक्सो, प्याङ्क्रियाज,

सानो आन्द्रा र दुई आँखाका नानी अर्को व्यक्तिको प्रत्यारोपण गर्न मिल्छ ।

प्रत्यारोपण गरिएका बिरामीको स्वास्थ्य अवस्था सामान्य भएको र केही दिनमा उनीहरूलाई डिस्चार्ज गरिने केन्द्रले जनाएको छ । सरकारले कुनै अस्पतालमा बिरामीको मस्तिष्क मृत्यु भएमा मानव अंग प्रत्यारोपण केन्द्रको स्थापना भएको केन्द्रिय समन्वय एकाइमा सम्पर्क गर्नसक्ने व्यवस्था गरेको छ । त्यसपछिको सबै प्रक्रिया सोही एकाइमार्फत हुनेछ ।

कार्यकारी निर्देशक श्रेष्ठले मृतक भुजेलका परिवारलाई सुरुमा राजी बनाउन केही समस्या भएपनि पछि उहाँहरूले खुसीसाथ सहमति दिएको अनुभव सुनाउनु भयो ।

नेपालद्वारा चीनको “वान बेल्ट वान रोड” अवधारणामा हस्ताक्षर

काठमाडौं । नेपालले चीनको ‘वान बेल्ट वान रोड’ अवधारणामा शुक्रबार हस्ताक्षर गरेको छ ।

शुक्रबार बिहान परराष्ट्र मन्त्रालयमा आयोजित कार्यक्रममा परराष्ट्रमन्त्री डा. प्रकाशशरण महतको उपस्थितिमा नेपालका तर्फबाट परराष्ट्र सचिव शंकरदाश बैरागी र चीनका तर्फबाट नेपालका लागि चिनियाँ राजदूत यु होङ्गले सो अवधारणाको समझदारीपत्रमा हस्ताक्षर गर्नु भयो ।

उक्त समझदारीपत्रमा हस्ताक्षरपछि मन्त्री डा. महतले यस नयाँ समझदारी दुई देशको सम्बन्धमा महत्वपूर्ण पाइला भएको बताउनुभयो । उहाँले भन्नुभयो- ‘यो सम्झौताले नेपाल र चीनबीच सडक सञ्जालले जोड्ने र यसका

माध्यमबाट नेपालमा चिनियाँ लगानी आई नेपालको आर्थिक विकासमा महत्वपूर्ण टेवा पुग्ने अपेक्षा गरेको छु ।’

उपप्रधानमन्त्री एवं अर्थमन्त्री कृष्णबहादुर महराको उपस्थिति रहेको सो समारोहलाई सम्बोधन गर्दै मन्त्री डा. महतले ‘नेपाल भूपरिवेष्टित देश हो र अझै पनि अल्पविकसित अवस्थामा नै छ, यसलाई ध्यानमा राखेर चीनजस्तो महत्वपूर्ण छिमेकीबाट नेपालमा लगानी हुनेछ र नेपालको आर्थिक विकासमा महत्वपूर्ण टेवा पुग्नेछ ।’

यो समझदारीपत्रमा हस्ताक्षरसँगै नेपालमा विदेशी लगानी र व्यापार प्रवर्द्धनका क्षेत्रमा नयाँ अध्यायको थालनी भएको डा. महतले बताउनुभयो ।

युरोप र

अफ्रिकासमेतमा विस्तारित हुने यस चिनियाँ आयोजनाबाट नेपाल पनि लाभान्वित हुने हुँदा यस आयोजनाको समझदारीपत्रमा भएको हस्ताक्षरले नेपालको आर्थिक विकासमा पनि नयाँ आयाम थपिएको रूपमा आफूले लिएको पनि उहाँले बताउनुभयो ।

सो कार्यक्रममा परराष्ट्र सचिव वैरागीले नेपालले पनि चीनको यो महत्वपूर्ण आयोजनाबाट लाभान्वित हुने भन्दै यसलाई नेपालको विकास प्रयासको एक महत्वपूर्ण उपलब्धि र रूपमा लिनुपर्ने बताउनुभयो ।

नेपालका लागि चिनियाँ राजदूत यु होङ्गले यस आयोजनाबाट चीन-नेपाल सहयोग र विशेषगरी दक्षिणी एसियाली क्षेत्रकै आर्थिक विकासमा सहयोग पुग्ने धारणा राख्नुभयो ।

के हुन्छ हृदयाघातमा ?

रोकथाम र नियन्त्रण

गर्न सकिने भए पनि मुटु रोग विश्वव्यापी रूपमा पुरुष तथा महिला दुवैको मृत्युको प्रमुख कारक हो । हरेक देशमा स्वास्थ्य सेवाका सुविधा, जनताको जीवनशैली र देशको आर्थिक स्तर फरक-फरक हुने हुँदा मृत्युको कारण पनि फरक हुने गर्छ । संसारभरि नै मुटुरोग सबैभन्दा ठूलो ज्यानमारा रोग बनेको छ । मुटुरोग पछि मस्तिष्काघात, श्वासप्रश्वासको संक्रमण, भाडापखाला, एचआईभी एड्स, सवारी दुर्घटना र समय अगावैको जन्म अन्य मृत्युका कारण हुन् ।

मुटुरोगमध्ये हृदयाघात एक जटिल किसिमको आकस्मिक अवस्था हो । मुटुका रक्तनली अर्थात् धमनीहरू र मुटु मै रगत जमेर रक्तसञ्चार बन्द भई यस्तो अवस्था आउने गर्छ । मुटुमा आवश्यक रगतको आपूर्ति बन्द हुँदा मुटुका रक्त कोषिकाको क्षति हुने वा तिनीहरू मर्ने कारण मानिसको अचानक मृत्यु हुने जोखिम आइपर्न सक्छ ।

वास्तवमा यदि कसैलाई दोस्रोपटक हृदयाघात भएको छ भने पहिलो हृदयाघातका जस्तै लक्षण देखा नपर्न सक्छन् । केही मानिसमा कुनै पनि लक्षण नै नदेखिन पनि सक्छ । यसलाई सुशुप्त हृदयाघात भनिन्छ । हृदयाघातको उपचार यसको प्रकृति र गम्भीरतामा निर्भर रहन्छ । हृदयाघातका प्रचलित उपचारमा रगत पातलो पार्ने अर्थात् जमेको रगतलाई पगाल्ने औषधीको प्रयोग जसलाई थ्रम्बोलाइसिस भनिन्छ, कार्डियाक इन्टरभेन्सन अर्थात् कोरोनरी एन्जियोप्लाष्टि र मुटुको शल्यक्रियाजस्ता प्रक्रिया पर्छन् ।

एन्जियोग्राफी पश्चात् मुटुको ओपन हार्ट सर्जरी जस्ता प्रक्रिया पनि अपनाइन्छन् । यी प्रक्रियामध्ये मुटुका धमनीमा रोकावटका कारण रक्त प्रवाह बन्द भई हुने हृदयाघातको उपचारमा सबैभन्दा प्रचलित प्रक्रिया एन्जियोप्लाष्टी नै हो । उपचारको मुख्य उद्देश्य नै बिरामीलाई अकस्मात मृत्युबाट बचाउनु र भविष्यमा आइपर्न सक्ने मुटुरोगसम्बन्धी कुनै पनि जोखिमबाट बचाउनु हो । यो प्रक्रिया अपनाउँदा तिप्प्राको कापमा वा दाहिने अथवा देब्रे हातमा एउटा सानो प्वाल पारिन्छ । बिरामीको पीडा वा दुखाई कम गर्न प्वाल पारिने स्थानमा लठ्याउने औषधी दिइन्छ ।

के गरिन्छ एन्जियोप्लाष्टीमा ?

एन्जियोप्लाष्टीमा क्याथेटर भनिने एउटा सानो ट्युब बिरामीको मुटुको धमनीसम्म पठाइन्छ । मुटुको एक्स-रे लैदै क्याथेटरलाई बन्द भएको वा साँघुरिएको धमनीसम्म पुऱ्याइन्छ । बन्द भएको धमनीको भाग पत्ता लगाइसकेपछि क्याथेटरको टुप्पोमा रहेको बेलुनलाई फुलाइन्छ र बन्द भएको वा साँघुरिएको धमनीलाई खोलिन्छ । यसरी बन्द भएको भाग खोलेपछि मुटुमा रक्तप्रवाह पुनः स्थापित गराइन्छ । धमनीको बन्द भएको वा साँघुरिएको भाग

डा. शिवजी सिलवाल , हृदयरोग विशेषज्ञ, नर्भिक इन्टरनेशनल हस्पिटल

पुनः बन्द नहोस् भन्नका लागि त्यहाँ एउटा ‘स्टेन्ट’ जडान अर्थात् प्रत्यारोपण गरिन्छ ।

स्टेन्ट हालसम्म जम्मा तीन किसिमका छन् । ती हुन्- औषधिरहित धातुको स्टेन्ट (जुन सबैभन्दा सस्तो हुन्छ), अर्को औषधी लेपन गरिएको स्टेन्ट (यो केही महँगो हुन्छ) र तेस्रो अत्याधुनिक मांसपेशीमै विलय हुने स्टेन्ट । तेस्रो किसिमको स्टेन्टले जडान गरिएको धमनीमा औषधिका माध्यमबाट यथेष्ट रक्त प्रवाह गराइसकेपछि र चोट ठीक भइसकेपछि त्यही भागमा विलय भएर जान्छ ।

अनुसन्धानकर्ताहरूले के विश्वास गरेका छन् भने यस्तो किसिमको स्टेन्ट धमनीमा जडान गरिसकेपछि त्यस स्थानको रोकावट वा अवरोध खोल्न धातुको स्टेन्ट राखिरहनु पर्दैन । रक्तनलीहरूमा धातुको स्टेन्ट जडान गरेर छाड्नुपर्ने अवस्थाबाट यस खाले स्टेन्टले बिरामीलाई राहत दिन सक्छ । रक्तनलीहरू आफ्नो पुरानै अवस्थामा फर्कने सम्भावना रहन्छ र भविष्यमा आइपर्न सक्ने त्यस खाले प्रक्रियाहरूबाट समेत बिरामीलाई जोगाउँदछ । स्टेन्ट जडान गरिसकेपछि क्याथेटरलाई फिक्किन्छ र सामान्यतः यो प्रक्रिया पूरा हुन २० देखि ४५ मिनेटको समय लाग्दछ । तर कहिलेकाँही प्रविधिक रुपले जटिल अवस्था सृजना भई धेरै समय लाग्ने गर्दछ ।

९६ प्रतिशतभन्दा बढी एन्जियोप्लाष्टी प्रक्रिया तत्कालै सफल हुन्छन् । रोकावट भएको धमनीबाट रक्तप्रवाह सुचारु भएपछि बिरामीले तत्कालै राहत पाउने, सामान्य अवस्थामा फर्कने र उसको छाति दुखाई (एन्जाइना) कम हुन्छ । तर जटिल प्रकृतिका धमनीका रोग भएका बिरामी भने पूर्णतया ठीक नहुन पनि सक्छन् तर पनि तिनमा रोगको लक्षण भने कम हुँदै जान्छ र तिनीहरूलाई सक्रिय र सहज जीवन जीउन सजिलो पर्छ । मुटुको शल्यक्रिया गरेको अवस्थामा भन्दा एन्जियोप्लाष्टी गर्दाको अवस्थामा बिरामीहरू चाँडै निको हुन्छन् । धेरैजसो बिरामी एन्जियोप्लाष्टी गरेको दिन घर फर्कन सक्छन् भने केही बिरामी एन्जियोप्लाष्टि गरेको दोस्रो बिहान फर्कन्छन् ।

जनताका लागि मेडिकल इन्सुरेन्स नगरेको हाम्रो जस्तो देशमा एन्जियोप्लाष्टी प्रक्रिया निकै महँगो सावित हुन्छ । त्यो हाम्रा लागि नकारात्मक पक्ष हो । अर्कोतर्फ धमनी धेरै साँघुरिएका वा बन्द भएका बिरामीमा एन्जियोप्लाष्टी प्रक्रिया त्यति फलदायी नहुन सक्छ । त्यसरी नै खोलिएको धमनी एन्जियोप्लाष्टी पछि पुनः बन्द हुने वा साँघुरिने सम्भावना रहन्छ । धमनी पुनः साँघुरिएको वा बन्द भएको अवस्थामा बिरामीलाई पुनः छाति दुख्ने हुन्छ र फेरि हृदयाघात हुन पनि सक्छ । पुनः बन्द भएको धमनीलाई दोस्रो एन्जियोप्लाष्टी वा कहिलेकाँही मुटुको बाइपास शल्यक्रिया वा औषधि उपचारबाट कम गर्न सक्छ ।

एन्जियोप्लाष्टीपछि के गर्ने ?

एन्जियोप्लाष्टी गरिसकेपछि आफ्नो जीवनशैलीमा सुधार ल्याएर आहार-व्यवहारमा नियन्त्रण गरेर वा शारीरिक क्रियाकलाप बढाएर आफूलाई स्वस्थ र स्फूर्त राख्नुपर्छ । नियमित रूपमा चिकित्सकको सम्पर्कमा रहने र सल्लाह अनुसार कोपिडग्रेल र एस्पिरिन जस्ता औषधि चिकित्सकको अनुमति बिना छाड्नु हुँदैन ।

त्यसका साथसाथै धूमपान त्याग्ने, चिनीको रोग भए नियन्त्रणमा राख्ने, रक्तचाप भए नियमित परीक्षण गर्ने र आफ्नो शारीरिक तौल बढ्नु नदिने गर्नुपर्छ । साथै बेसोयुक्त खाना र कोलेस्टेरोल बढ्ने खाना पूर्णतया बन्द गर्नुपर्छ । मांसहारी भए रातो मासु नखाने, चिल्लोयुक्त दुग्ध पदार्थ (चिज, घ्यू) नखाने र बजारमा पाइने तयारी खाना बन्द गर्नुपर्ने हुन्छ । त्यसको बदलामा दैनिक रूपमा ताजा साजसज्जी र फलफूलमा वृद्धि गर्ने र मद्यपान गर्ने बानी छु हाई डिइसको सट्टा निश्चित मात्रामा रेड वाइनजस्ता पेय पदार्थ लिने बानी बसाल्नुपर्छ ।

भविष्यमा आफूलाई तन्दुरुस्त राख्न आजैबाट नियमित रूपमा व्यायाम गर्ने बानी बसाल्नुहोस् । याद रहोस् शारीरिक व्यायामले तपाईंको मुटुलाई रक्षा गर्नुका साथै शरीरको शक्ति सन्तुलन र मानसिक शान्तिका लागि सकारात्मक भूमिका खेल्छ । दैनिक हिँड्नु व्यायामको एक सजिलो उपाय हो । यदि तपाईं ठूलाठूला भवनमा माथि चढ्दा लिफ्टको प्रयोग गर्नुहुन्छ भने त्यसलाई छाडेर भन्ज्याङ्गबाटै माथि चढ्ने, कतै जाँदा बस अथवा कारमा यात्रा गर्नुभन्दा हिँडेर जाने बानी गर्नु उपयुक्त हुन्छ ।

के हुन्छ हृदयाघातमा ?

हृदयाघात भएका बेला त्यसका लक्षण करिब ३० मिनेट वा बढी समयसम्मका लागि रहनसक्छ । हृदयाघात हुने बेलामा सामान्यतया छातिमा असजिलो हुने, रक्तचाप बढ्ने, सबै छाति गह्ररुगो भएको महसुस हुने र छाति दुख्ने हुन्छ । पाखुरा वा छातिको करडको तल्लो भाग दुख्ने अथवा दुखाई सँदै गएर पिठ्युँ, बँगारा, गर्धन अथवा हाततिर पुग्ने वा समग्रमा सबैतिर दुख्ने, अपच हुने, श्वास फेर्न गाह्रो भएको महसुस हुने, चिट्चिट पसिना आउने, वाक्काकी लाग्ने, बान्ता हुने, भ्रुम लागेजस्तो हुने, कमजोरी हुने, बेचैनी हुने, स्वाँस्वाँ बढ्ने र मुटुको धड्कन छिटोछिटो हुने वा अनियमित हुने जस्ता लक्षण देखा पर्छन् ।

जेसुकै भएपनि यदि तपाईंलाई हृदयाघात भएको शंका भएमा तत्कालै हृदयरोग उपचार केन्द्रमा सम्पर्क गर्नुपर्छ । साथै त्यस अवस्थामा एक ट्याब्लेट एस्पिरिन ९३०० मिग्रा बिरामीलाई तत्कालै ख्वाइदिनु पर्छ । तत्कालै गरिएको उपचार बिरामीको मुटुमा धेरै हानी हुनुबाट जोगाउने एक उपयुक्त तरिका हुनसक्छ ।

– स्वास्थ्य खबरपत्रिका